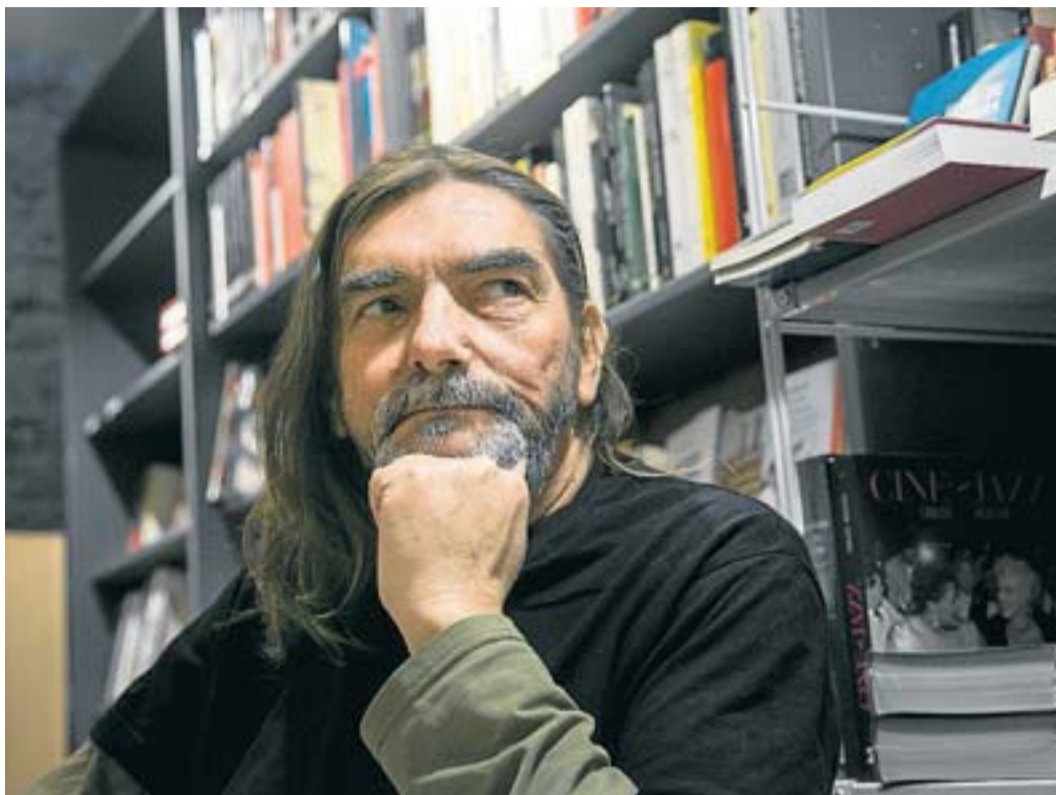

La droga també era una festa

PERE TORDERA

PATRÍCIA GABANCHO

Jordi Cussà és un cas a part en el panorama català. En primer lloc per la torrencial capacitat narrativa, que es concreta en una

llarga llista de títols de diversos gèneres, incloses nombroses traduccions. Però també per l'ambició literària, la necessitat de fer una obra total a partir d'un domini extraordinari de la llengua i l'expressivitat: és un home que no fa gaire cosa més que escriure, sense obtenir el ressò que persegueix i sense deixar-se vèncer per aquesta sensació de fracàs. Com no podia ser altrament, Cussà és gairebé un autor de culte: esquiui i solitari, va construint el seu univers literari des del seu refugi berguedà, al marge de tot, insensible a les modes i a les etiquetes. Aquesta fidelitat d'un grup escàs de lectors ve donada per la seva primera novel·la, ara reeditada, *Cavalls salvatges* (L'Albí), una obra lluminosa i diferent: és l'epopeia d'un grup de joves –"la generació dels pringats"– dels anys vuitanta i a comarques, immersos en el submon de la droga. Un tema difícil per a la literatura catala-

na, que es mostra poc permeable al retrat dels ambients marginals, o marginats, no pas per pudor sinó per una mera qüestió lingüística. Vull dir que li costa retratar mons on el català no sol ser la llengua hegemònica perquè és complicat donar-los versemblança, cosa que no deixa de ser un complex innecessari. *Cavalls salvatges* aporta ara un pròleg lúcid de Matthew Tree.

Aquest, el de la droga, és un món difícil de compartir i fàcil de mitificar. Són joves abocats a una existència al caire de l'abisme, una vida buida i alhora lleugera, sense cap mena de compromís, moguts només per la necessitat de col·locar-se amb qualsevol mena de potència combinada amb dosis torrencials d'alcohol. És difícil explicar des de dins aquest món sense que esdevingui sòrdid. Cussà ho aconsegueix perquè s'estima els personatges, que són ell mateix. Els entén. Els acompanya. Li mereixen respecte. I aquesta és una de les claus de la fascinació que exerceix aquesta novel·la, que pren el títol d'una balada trista dels Rolling Stones. Anys després, Cussà reprendria el tema amb *Formentera Lady* (LaBreu, 2015). Les

CAVALLS SALVATGES
JORDI CUSSÀ
L'ALBÍ
368 PÀG. / 20 €

dues novel·les comencen simbòlicament amb un enterrament. Sabem que aquesta gent coqueteja amb la mort mentre busca viure un xic més intensament que els altres. De fet, en les dues novel·les es percep la manca de substància d'aquestes vides, en què només compta la supervivència econòmica justeta –sovint a partir del tràfic–, les relacions esporàdiques, els canvis constants perquè res no és definitiu excepte l'addicció.

Imaginació i sentit de l'humor

Formentera Lady és més lleugera que *Cavalls*, més distanciada, més irònica. Tot i que també remet a l'experiència de l'autor, sembla més tributària de la imaginació i del sentit de l'humor, més un joc. *Cavalls* és densa i seriosa, un desafiament al lector: aquest món existia i tu no el veies, mentre els ionquis anaven caient, l'un rere l'altre, de sobredosi o extenuació física. És un món tacat de mort. En el fons, Cussà narra una recerca desesperada de veritat i d'escapament, tot alhora. Narra una epopeia sense voler ser transcendent. Ho fa sense dramatisme, tal com era, sense moral, sense judici. Són simples històries que es creuen en un punt de la geografia i del temps: només els veurem durant una estona, els personatges, però en aquests instants són reals, autèntics, estan vius. En el fons, *Cavalls* és la redempció de l'autor, que en retre homenatge als amics se salva ell mateix de la condemna que l'amenaça. Se salva de la memòria dels temps foscos.

Cussà fa d'aquest món una festa literària. La seva capacitat per domesticar la llengua és proverbial: en fa el que vol, inventa paraules, registra el vocabulari sencer de la droga en català, ajunta mots, endega imatges enlluernadores, juga. Si no hi hagués a *Cavalls* tanta pirotecnia verbal, tants registres, tantes veus, el llibre seria insuportable. Ara és un puzzle de recursos literaris al servei d'un món tancat i devastat. L'operació és magnífica i l'autor se'n surt amb tots els honors. Mentre llegim sentim la pietetat que Cussà sent per la pròpia joventut extingida. ♦

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Styron i la qüestió negra

William Styron (1925-2006) és conegut mundialment per *La decisió de Sophie* (1979). Ara tenim la sort immensa, gràcies a Capitán Swing, de recuperar una de les seves novel·les anteriors, *Las confesiones de Nat Turner* (1967). Es tracta d'un d'aquests relats típics dels nord-americans que volen passar comptes amb el seu país. Els Estats Units tenen això, són capaços de les més grans barbaritats i al mateix temps són els líders a l'hora d'autoanalitzar-se i criticar-se. I tot seguit, demanar perdó, encara que ja no hi hagi ningú amb vida o en condicions per rebre'l. La novel·la esmentada explica la que devia ser la primera rebel·lió d'esclaus als Estats Units, el 1831. La novel·lització, utilitzant la informació que es podia tenir sobre l'esdeveniment, es fa mitjançant el record i la confessió del cap de la revolució, Nat Turner, mentre espera que el pengin. Bé, tot el que cal saber sobre una societat esclavista hi és. Tot. Styron t'introdueix admirablement en l'ambient dels blancs i dels negres, dels senyors i dels homes-bèstia, reduïts a semovents susceptibles de ser venuts o llogats. La clau de volta de tot plegat apareix molt clara: els blancs no comprenen com és que aquesta colla de negres s'ha revoltat. No ho entenen, els mantenen, en tenen cura. On i com podrien estar millor?

Esbudellar blancs

Vet aquí el punt de vista de l'amo que des del mateix moment que accepta l'*statu quo* esclavista ja està entrant en el joc. Masses d'homes i dones reduïts a la bestialització, òbviament analfabets, estupiditzats per la mateixa existència que porten, però que tanmateix conserven la condició humana. Això fa que, en una petita quantitat d'individus una mica més espavilats, l'odi i la ràbia hi siguin. Perquè la injustícia és insuportable. Tant a nivell teòric com pràctic (la venda per separat dels membres d'una família, per exemple). I els amos, a la seva, justificant fins i tot "científicament" la veritat de la inferioritat mental i humana dels negres, que els situa a mig camí entre l'home i l'animal (els nazis també ho van fer amb els jueus). Per conèixer la realitat del problema racial als Estats Units cal anar a novel·listes del sud amb ànima de notaris com William Styron o Erskine Caldwell. Millors que el millor llibre d'història sobre la qüestió. ♦

L'APARADOR

ARA

FICCIO

Venjança
ANDREU CLARET
Columna

Gairebé una dècada després de publicar *El secret del brigadista*, Andreu Claret publica *Venjança*, protagonitzada per una advocada que es refugia a Milwaukee per escriure: tot canvia quan un amic seu antiquari és assassinat. Al *thriller* hi té importància un text d'Hipàtia d'Alexandria.

FICCIO

La vida invisible...
MARTA BATALHA
Capital Books

La jove periodista i editora brasilera Marta Batalha ha obtingut una repercussió notable amb el seu debut en la ficció. *La vida invisible de l'Eurídice Gusmao* –traduïda per Pere Comellas– està centrada en la història de dues germanes que han triat camins diferents i que, per sorpresa, convergeixen.

ASSAIG

Com escric novel·la...
ANDREU MARTÍN
Pagès Editors

El nou llibre d'Andreu Martín, *Com escric novel·la policíaca*, està adreçat no només a aquells autors, novells i experts, que vulguin convertir-se en experts del gènere, sinó també als crítics, periodistes o lectors que vulguin entendre les claus d'un dels gèneres més populars de la literatura actual.